

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 198/2020-20

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 9. júna 2020 v senáte zloženom z predsedu senátu Martina Vernarského, zo sudcu Ivana Fiačana a zo sudkyne Jany Laššákovej (sudkyňa spravodajkyňa) predbežne prerokoval ústavnú sťažnosť [REDACTED], zastúpeného advokátskou kanceláriou IURISTICO s. r. o., Cimborkova 13, Košice, v mene ktorej koná advokátka Mgr. Michaela Gočová, vo veci namietaného porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivý súdny proces podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Krajského súdu v Prešove sp. zn. 21 CoPr 6/2017 z 24. októbra 2017 a uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 1 Cdo 127/2018 z 27. novembra 2019 a takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť [REDACTED] o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Skutkový stav a sťažnostná argumentácia

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 4. februára 2020 doručená ústavná sťažnosť [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namietal porušenie základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivý súdny proces podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) rozsudkom Krajského súdu v Prešove (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 21 CoPr 6/2017 z 24. októbra 2017 (ďalej len „napadnutý rozsudok“) a uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 1 Cdo 127/2018 z 27. novembra 2019 (ďalej len „napadnuté uznesenie“).

Ústavná sťažnosť bola podľa Rozvrhu práce Ústavného súdu Slovenskej republiky na obdobie od 1. januára 2020 do 31. decembra 2020 (ďalej len „rozvrh práce“) pridelená sudcovi spravodajcovi Petrovi Strakovi. Na podklade oznámenia sudcu spravodajcu o jeho zaujatosti bol uznesením ústavného súdu sp. zn. IV. ÚS 95/2020 z 13. marca 2020 z rozhodovania vo veci sťažovateľa sudca spravodajca Peter Straka vylúčený.

Prejednávaná vec bola v zmysle pravidiel rozvrhu práce pridelená sudkyňi spravodajkyňi Jane Laššákovej. O ústavnej sťažnosti rozhoduje podľa rozvrhu práce v znení dodatku č. 1 schváleného na zasadnutí pléna ústavného súdu konanom 27. mája 2020 III. senát ústavného súdu v zložení uvedenom v záhlaví tohto uznesenia.

2. Z ústavnej sťažnosti vyplýva, že sťažovateľ sa na Okresnom súde Prešov (ďalej len „okresný súd“) domáhal určenia neplatnosti skončenia pracovného pomeru. Ako dôvod neplatnosti tohto skončenia sťažovateľ uvádzal porušenie zásady rovnakého zaobchádzania obsiahnutej v čl. 1 a § 13 zákona č. 311/2001 Z. z. Zákonník práce v znení neskorších predpisov v spojení s ustanoveniami zákona č. 365/2004 Z. z. o rovnakom zaobchádzaní v niektorých oblastiach a o ochrane pred diskrimináciou a o zmene a doplnení niektorých zákonov (antidiskriminačný zákon) v znení neskorších predpisov. Sťažovateľ konkrétne uviedol: *„Nerovné zaobchádzanie zo strany žalovaného vo vzťahu k žalobcovi (sťažovateľovi) pramenilo zo skutočnosti, že si ho žalovaný v dôsledku utrpeného pracovného úrazu a dlhodobej pracovnej neschopnosti vybral v súvislosti s u neho prebiehajúcou organizačnou zmenou ako nadbytočného zamestnanca. Pri výbere*

nadbytočného zamestnanca teda žalovaný aplikoval nedovolené kritérium – utrpený pracovný úraz u sťažovateľa.“

3. Okresný súd rozhodol rozsudkom sp. zn. 12 C 177/2011 z 30. januára 2014 tak, že žalobu sťažovateľa zamietol. Na základe odvolania sťažovateľa krajský súd rozsudkom sp. zn. 21 CoPr 5/2014 z 19. marca 2015 (ďalej len „prvý rozsudok“) rozsudok okresného súdu zmenil tak, že určil výpoveď z pracovného pomeru za neplatnú a tiež že pracovný pomer sťažovateľa naďalej trvá. Nosným dôvodom zmeňujúceho rozsudku krajského súdu bolo, že žalovaný nepreukázal, že pri výbere sťažovateľa ako nadbytočného zamestnanca nebol motivovaný jeho pracovným úrazom, a teda neunesol dôkazné bremeno o neporušení zásady rovnakého zaobchádzania. Prvý rozsudok krajského súdu napadol dovolaním žalovaný. Najvyšší súd rozhodol uznesením sp. zn. 1 Cdo 1085/2015 z 27. júna 2017 (ďalej len „prvé uznesenie“) tak, že prvý rozsudok krajského súdu zrušil a vrátil odvolaciemu súdu na ďalšie konanie.

4. Krajský súd rozhodol v poradí druhým napadnutým rozsudkom tak, že potvrdil rozsudok okresného súdu, ktorým bola žaloba sťažovateľa zamietnutá. Proti napadnutému rozsudku podal dovolanie sťažovateľ a dovolací dôvod vyvodil z § 420 písm. f) Civilného sporového poriadku. Najvyšší súd napadnutým uznesením dovolanie ako procesne neprípustné podľa § 447 písm. c) Civilného sporového poriadku odmietol.

5. Sťažovateľ tvrdí, že najvyšší súd už vo svojom prvom uznesení porušil sťažovateľove práva tým, že „... došlo k procesnej situácii, kedy dovolací súd prekročil svoju právomoc a prijal vo veci vlastné skutkové závery, ktoré sú v rozpore so skutkovými závermi, na základe ktorých rozhodol odvolací súd vo svojom prvom rozhodnutí...“

... dovolací súd nanovo hodnotil dôkazy a odlišne od odvolacieho súdu ustálil skutkový stav, na ktorý novo zistený skutkový stav aplikoval svoj právny názor.“

Porušenie označených práv zo strany krajského súdu potom sťažovateľ vníma predovšetkým v tom, že „... odvolací súd v opätovnom konaní prevzal skutkové zistenia dovolacieho súdu, ktoré dovolací súd nebol v rámci limitov svojej právomoci oprávnený urobiť, a rozhodol vo veci na ich základe. Odvolací súd pritom nemohol byť viazaný rozhodnutím a odôvodnením rozhodnutia dovolacieho súdu, pokiaľ ide o skutkový stav.“

Tento novo zistený skutkový stav bol totiž v rozpore so skutkovým stavom pôvodne zisteným odvolacím súdom na základe ním vykonaného dokazovania...“.

6. Sťažovateľ v závere ústavnej sťažnosti uviedol, že „... vidí porušenie svojho práva na spravodlivé súdne konanie v tom, že v dôsledku nezákonného procesného postupu dovolacieho a odvolacieho súdu je vystavený účinkom preňho nepriaznivého súdneho rozhodnutia, ktoré bolo vydané v rámci takého procesného postupu oboch súdov, ktoré odporuje základným procesným pravidlám sporového konania a Ústave SR. Pritom sťažovateľ bol pôvodne v právnej situácii, kedy už bolo vydané v jeho prospech právoplatné súdne rozhodnutie, ktoré však bolo prelomené zrušujúcim rozhodnutím dovolacieho súdu vydaným v dôsledku prekročenia právomoci dovolacím súdom a na ktoré následne nadväzuje nezákonný procesný postup odvolacieho súdu, ktorý vyústil do vydania nového rozhodnutia, ktoré je v neprospech sťažovateľa.“.

Sťažovateľ navrhol, aby ústavný súd o jeho ústavnej sťažnosti rozhodol týmto nálezom: „Základné právo sťažovateľa na súdnu ochranu v zmysle ustanovenia článku 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, ako aj právo na spravodlivý proces v zmysle čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Najvyššieho súdu SR zo dňa 27. novembra 2019, sp. zn. 1Cdo/127/2018, a rozsudkom Krajského súdu v Prešove zo dňa 24. októbra 2017, sp. zn. 21CoPr/6/2017, porušené bolo.“.

Uznesenie Najvyššieho súdu SR zo dňa 27. novembra 2019, sp. zn. 1Cdo/127/2018, a rozsudok Krajského súdu v Prešove zo dňa 24. októbra 2017, sp. zn. 21CoPr/6/2017, sa zrušuje a vec sa vracia Krajskému súdu v Prešove na ďalšie konanie.“.

Najvyšší súd Slovenskej republiky a Krajský súd v Prešove sú povinné nahradiť sťažovateľovi spoločne a nerozdielne trovy konania...“.

II.

Relevantná právna úprava

7. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú

Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

8. Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon. Týmto zákonom je zákon č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 413/2019 Z. z. (ďalej len „zákon o ústavnom súde“).

9. Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

10. Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho vec bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom.

11. Ústavný súd v súlade so svojou ustálenou judikatúrou konštatuje, že obsahom základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru sú obdobné záruky, že vec bude spravodlivo prerokovaná nezávislým a nestranným súdom postupom ustanoveným zákonom. Z uvedeného dôvodu v týchto právach nemožno vidieť podstatnú odlišnosť (II. ÚS 27/07).

12. Podľa § 56 ods. 1 zákona o ústavnom súde ústavný súd každý návrh na začatie konania predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon v § 9 neustanovuje inak. Pri predbežnom prerokovaní návrhu ústavný súd zisťuje, či dôvody uvedené v § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie.

13. Podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže na predbežnom prerokovaní bez ústneho pojednávania uznesením odmietnuť návrh na začatie konania,

a) na prerokovanie ktorého nemá ústavný súd právomoc,

- b) ktorý je podaný navrhovateľom bez zastúpenia podľa § 34 alebo § 35 a ústavný súd nevyhovел žiadosti navrhovateľa o ustanovenie právneho zástupcu podľa § 37,
- c) ktorý nemá náležitosti ustanovené zákonom,
- d) ktorý je neprípustný,
- e) ktorý je podaný zjavne neoprávnenou osobou,
- f) ktorý je podaný oneskorene,
- g) ktorý je zjavne neopodstatnený.

III.

Ústavnoprávne východiská v judikatúre ústavného súdu a samotné posúdenie veci ústavným súdom

14. Sťažovateľ ústavnou sťažnosťou namieta porušenie základného práva na súdnu ochranu (čl. 46 ods. 1 ústavy) a práva na spravodlivé konanie (čl. 6 ods. 1 dohovoru) napadnutými rozhodnutiami krajského súdu a najvyššieho súdu, tvrdiac, že k uvedenému stavu došlo na podklade nezákonného procesného postupu súdov oboch inšancií.

III.1 K namietanému porušeniu práv napadnutým rozsudkom krajského súdu

15. V rámci predbežného prerokovania tejto časti ústavnej sťažnosti ústavný súd so zreteľom na sťažovateľom uplatnenú argumentáciu konštatuje, že ústavnú sťažnosť je potrebné v tejto časti odmietnuť z dôvodu nedostatku právomoci na jej prerokovanie ústavným súdom.

Ústavný súd nie je podľa ústavy jediným a výlučným orgánom ochrany základných práv a slobôd fyzických osôb a právnických osôb. V zmysle princípu subsidiarity formulovaného v čl. 127 ods. 1 ústavy („... ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd“) nemal ústavný súd právomoc preskúmavať napadnutý rozsudok krajského súdu, keďže právomoc rozhodnúť o ochrane práv sťažovateľa, ktoré ním údajne mali byť porušené, mal v rámci riadneho inštančného postupu a prostredníctvom dovolania najvyšší súd, pričom podanie dovolania sťažovateľ aj využil.

16. Z čl. 127 ods. 1 ústavy vyplýva, že systém ústavnej ochrany základných práv a slobôd je rozdelený medzi všeobecné súdy a ústavný súd, pričom právomoc všeobecných súdov je ústavou založená primárne („... ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd“) a právomoc ústavného súdu len subsidiárne, t. j. na princípe subsidiarity.

Z princípu subsidiarity vyplýva, že právomoc ústavného súdu poskytnúť ochranu základným právam a slobodám je daná iba vtedy, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhodujú všeobecné súdy. Ústavný súd pri uplatňovaní svojej právomoci vychádza zo zásady, že ústava ukladá všeobecným súdom chrániť nielen zákonnosť, ale aj ústavnosť, a preto je právomoc ústavného súdu subsidiárna a uplatní sa až vtedy, ak nie je daná právomoc všeobecných súdov (m. m. IV. ÚS 236/07). Ústavný súd v systéme ochrany základných práv a slobôd predstavuje *ultima ratio* inštitucionálny mechanizmus, ktorý sa uplatní až v prípade nefunkčnosti všetkých ostatných orgánov verejnej moci, ktoré sa na ochrane ústavnosti podieľajú. Opačný záver by znamenal popieranie princípu subsidiarity právomoci ústavného súdu podľa zásad uvedených v § 132 ods. 1 zákona o ústavnom súde (III. ÚS 149/04, I. ÚS 480/2013, II. ÚS 544/2017). Zásada subsidiarity reflektuje okrem iného aj princíp minimalizácie zásahov ústavného súdu do právomoci všeobecných súdov, ktorých rozhodnutia sú v konaní o sťažnosti preskúmané (IV. ÚS 303/04).

17. Ústavný súd konštatuje, že sťažovateľ v ústavnej sťažnosti predniesol argumenty totožné s námietkami uplatnenými v dovolaní („*odvolací súd v opätovnom konaní prevzal skutkové zistenia dovolacieho súdu, ktoré dovolací súd nebol v rámci limitov svojej právomoci oprávnený urobiť, a rozhodol vo veci na ich základe. Odvolací súd pritom nemohol byť viazaný rozhodnutím a odôvodnením rozhodnutia dovolacieho súdu, pokiaľ ide o skutkový stav. Tento novo zistený skutkový stav bol totiž v rozpore so skutkovým stavom pôvodne zisteným odvolacím súdom*“).

Najvyšší súd sa v napadnutom uznesení (hoci ním dovolanie sťažovateľa odmietol) uvedenou námietkou sťažovateľa ústavne udržateľným spôsobom v bode 14 odôvodnenia napadnutého uznesenia zaoberal.

Berúc do úvahy závery napadnutého uznesenia najvyššieho súdu, ústavný súd konštatuje, že sťažovateľ v konaní pred ústavným súdom opakovane predostiera argumenty,

ktoré už boli najvyšším súdom riadne vyriešené, a teda v tomto smere bola právam sťažovateľa ústavnoprávna ochrana (čl. 127 ods. 1 ústavy) poskytnutá.

III.2 K namietanému porušeniu práv napadnutým uznesením najvyššieho súdu

18. Ústavný súd konštatuje, že túto časť ústavnej sťažnosti je potrebné odmietnuť podľa § 56 ods. 2 písm. c) zákona o ústavnom súde z dôvodu nedostatku zákonom ustanovených náležitostí.

Z hľadiska predbežného prerokovania tejto časti ústavnej sťažnosti je podstatná najmä požiadavka plynúca z § 123 ods. 1 písm. d) zákona o ústavnom súde, a to požiadavka relevantnej ústavnoprávnej argumentácie (konkrétne skutkové a právne dôvody) namietaného porušenia práv, ako aj § 45 zákona o ústavnom súde, podľa ktorého je ústavný súd viazaný rozsahom a dôvodmi návrhu na začatie konania, ak § 89 tohto zákona neustanovuje inak.

Viazanosť ústavného súdu návrhom na začatie konania sa prejavuje vo viazanosti petitom, teda tou časťou ústavnej sťažnosti, v ktorej sťažovateľ špecifikuje, akého rozhodnutia sa domáha, čím zároveň vymedzí rozsah predmetu konania pred ústavným súdom z hľadiska požiadavky na poskytnutie ústavnej ochrany. Vzhľadom na to môže ústavný súd rozhodnúť len o tom, čoho sa sťažovateľ domáha v petite svojej ústavnej sťažnosti. Ústavný súd osobitne zdôrazňuje, že viazanosť ústavného súdu návrhom na začatie konania osobitne platí v prípadoch, v ktorých sú osoby požadujúce ochranu svojich základných práv a slobôd zastúpené zvoleným advokátom.

19. Ústavný súd dáva do pozornosti, že sťažovateľ v petite ústavnej sťažnosti požaduje vyslovenie porušenia práv podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým uznesením najvyššieho súdu, avšak v ústavnej sťažnosti absentuje právne relevantná argumentácia obsahujúca tvrdenia o porušení sťažovateľových práv napadnutým uznesením najvyššieho súdu. Sťažovateľ svoju argumentáciu v ústavnej sťažnosti upriamil výhradne proti rozsudku krajského súdu (ktorý ústavný súd preskúmal), resp. proti prvému uzneseniu najvyššieho súdu.

20. Ústavný súd však považuje za potrebné poukázať aj na časť odôvodnenia napadnutého uznesenia, v ktorom najvyšší súd uviedol: „*Po preskúmaní veci dovolací súd uvádza, že najvyšší súd v uznesení z 27. júna 2017 sp. zn. I Cdo 1085/2015 (prvé uznesenie, pozn.)... neustálil nanovo skutkový stav ako tvrdí dovolateľ (žalobca), ale zaujal k skutkovému stavu zistenému súdmi nižšej inštancie po právnej stránke iné hodnotiace stanovisko ako odvolací súd.*“

21. Pokiaľ sťažovateľ v ústavnej sťažnosti okrajovo uvádza, že „... v súlade s praxou Ústavného súdu SR zrušujúce rozhodnutia dovolacieho súdu, kedy sa v konaní ešte bude pokračovať na súdoch nižších stupňov, nie sú spôsobilým predmetom prieskumu ústavnosti v konaní pred Ústavným súdom SR“, ústavný súd upriamuje pozornosť sťažovateľa na to, že v zmysle judikatúry ústavného súdu aj *kasačné rozhodnutie odvolacieho súdu, prípadne dovolacieho súdu je spôsobilé citeľne zasiahnuť do základných práv účastníka konania ústavno-procesného charakteru, a teda môže byť predmetom ústavného prieskumu.*

O taký prípad pôjde najmä vtedy, ak rozhodnutie odvolacieho súdu či dovolacieho súdu bude postihnuté vadou spočívajúcou v porušení ústavno-procesných práv sťažovateľa, ktorý v ďalšom postupe a rozhodovaní súdu nižšej inštancie vzhľadom na jeho viazanosť právnym názorom nadriadeného súdu nebude mať možnosť svoje ústavnoprávne námietky uplatniť. Ochrana poskytovaná zo strany ústavného súdu základným právam a slobodám fyzických osôb a právnických osôb by nebola ochranou účinnou, ak by sme možnosť zásahu zo strany ústavného súdu v takýchto prípadoch vylúčili (m. m. III. ÚS 46/2013, I. ÚS 357/2016, I. ÚS 52/2020).

22. Keďže ústavný súd vzhľadom na uvedené nezistil žiadnu možnosť porušenia sťažovateľom označených práv, odmietol ústavnú sťažnosť z dôvodu podľa § 56 ods. 2 písm. a) a c) zákona o ústavnom súde.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 9. júna 2020

Martin Vernarský
predseda senátu